
ТОРГІВЛЯ. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ. СВІТОВА ЕКОНОМІКА

УДК 338.24

Колесніков В.П., Худомака М.А.

УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВІСТЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпропетровськ

У статті досліджено питання управління виробничими системами на нижніх і верхніх рівнях. Визначено, що основним моментом в управлінні, на який слід звертати пильну увагу, є висока динамічність виробництва. В умовах динамічності сучасного виробництва і суспільства управління має перебувати в стані безперервного розвитку. Щоб це забезпечити, необхідно здійснювати дослідження тенденцій і можливостей, здійснювати вибір альтернатив і напрямів розвитку. Оскільки державне і регіональне управління залежить від управління фірмами, то система управління підприємствами повинна відповідати сучасним ринковим умовам. Для вирішення виявлених проблем в управлінні запропоновані конкретні підходи, що дозволяють більш раціонально і, в кінцевому рахунку, ефективно функціонувати виробничій системі. Запропонований для вирішення поставленого завдання комплексний підхід передбачає використання низки параметрів, які дозволять удосконалити рівень управління промисловістю в умовах інтеграційних процесів у світовій економіці.

Ключові слова: управління, виробничі системи, трансформація галузей промисловості, стратегічне планування, динамічність виробництва, управлінський облік.

Вступ

Економічні, політичні та соціальні реалії України вимагають розробки дієвих механізмів сталого розвитку національної економіки. Це можливо тільки з боку управління економікою, яке відповідає вимогам сьогодення. Вирішувати це важливе завдання треба з урахуванням сформованого розподілу власності, господарських відносин, законодавчої бази, забезпечивши інтереси пересічних громадян, численних суб'єктів господарювання, органів державної влади, громадських організацій. Але при цьому треба враховувати і об'єктивні загальносвітові процеси та тенденції, насамперед глобалізацію, регіоналізацію та гомогенізацію, які ускладнюються бурхливим розвитком НТП та змінами у навколишньому природному середовищі.

Однак слід пам'ятати, що головною дійовою ланкою в системі глобальних відносин є фірма. Фірма, як суб'єкт ринкової економіки, за допомогою якого відбувається інтенсивне функціонування і розвиток ринкових відносин. Зважаючи на це, фірма завжди стоїть в центрі ринкової економіки, її функціонування безпо-

середньо позначається на ринкових відносинах. Тому проблеми управління є актуальними при вирішенні питань ефективного функціонування виробничих систем економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Управлінню підприємствами, регіонами та іншими системами постійно приділяється велика увага численними вченими з різних країн. Починаючи з Ф. Тейлора, коли він розробив поняття «менеджмент». Сьогодні аналізу управління присвячено праці таких зарубіжних вчених, як В. Палій, Р. Вандер Віл, Д. Хан, А. Томпсон, А. Файоль, Дж. Стрикленд, Марк Федін, М.К. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі та ін. Важким внесок зробили такі науковці СНД як А.П. Михалкевич, Г.Ю. Касьянова, С.Н. Колесніков, Т.П. Карпов, Н.Б. Філінов, В.Б. Акулов, М.Н. Рудаков тощо. Різним аспектам управління присвячені праці таких вітчизняних вчених, як Н.П. Федоренко, А.О. Старостіна, О.Л. Кніщенко, Т.С. Клебанова, А.В. Матвійчук, Л.В. Балабанова, Є.В. Крикавський, В.Є. Ніколайчук, В.Л. Пілюшенко та ін. У наукових працях авторами розроблено досить багато підходів

© Колесніков В.П., Худомака М.А., 2016

до удосконалення управління фірмами, регіонами та ін. Однак більша їх частина характеризується визначенням статистичних методів і позбавлена необхідних у сучасних умовах динамічних підходів.

Постановка проблеми

Економічна стабільність фірми, її виживання і ефективність діяльності в умовах ринкових відносин тісно пов'язані з її безперервним удосконаленням і розвитком. При цьому удосконалення фірми має здійснюватися за принципом адаптації до зовнішнього середовища.

В умовах динамічності сучасного виробництва і суспільства управління повинно перебувати в стані безперервного розвитку. Щоб це забезпечити, необхідно здійснювати дослідження тенденцій і можливостей, здійснювати вибір альтернатив і напрямів розвитку.

Економічні, політичні та соціальні реалії України вимагають розробки дієвих механізмів сталого розвитку національної економіки. Вирішувати це важливе завдання треба з урахуванням сформованого розподілу власності, господарських відносин, законодавчої бази, забезпечивши інтереси пересічних громадян, численних суб'єктів господарювання, органів державної влади, громадських організацій. Але при цьому треба враховувати і об'єктивні загальносвітові процеси та тенденції, насамперед глобалізацію, регіоналізацію та гомогенізацію, які ускладнюються бурхливим розвитком НТП та змінами у навколишньому природному середовищі [1].

Система управління підприємствами повинна відповідати сучасним економічним умовам, а саме: володіти високою гнучкістю виробництва; бути адекватною до складної технології виробництва; враховувати серйозну конкуренцію на ринку товарів (послуг); враховувати вимоги до рівня якості обслуговування споживачів; брати до уваги необхідність врахування невизначеності зовнішнього середовища; враховувати рівень розвитку інформаційних технологій та інші. Саме фірма є опорою підприємництва і продуктом ринкової економіки, тому ефективне управління є головним чинником її виживання і необхідною умовою вироблення економічними агентами адекватних рішень як на макро- так і мікрорівні.

Мета та виклад основного матеріалу

Метою статті є дослідження сучасного стану управлінських процесів і пошук підходів до їх удосконалення.

Враховуючи тенденцію посилення економічного співробітництва між країнами і динамічного розвитку інтеграційних процесів у світовій економіці (які відбуваються насамперед під впливом глобалізації і регіоналізації),

треба визнати, що вирішення завдання удосконалення функціонування галузей промисловості в існуючих економічно-несприятливих умовах для нашої країни неможливе без урахування цих глобальних чинників.

Зараз позитивними чинниками, які обумовлюють можливість динамічного розвитку вітчизняної промисловості та завдяки цьому і вітчизняної економіки є: наявність виробничих потужностей, сировинної бази, наукові здобутки, кваліфікована робоча сила, наявність ефективних технологій. До негативних чинників слід віднести: спрацювання основних засобів, недостатність інвестиційних ресурсів, недосконалу законодавчу базу, велика частка тіньового сектора, вплив міжнародної конкуренції у вигляді присутності великої кількості імпортованих товарів на внутрішньому ринку.

Можна визначити три позитивні напрями подальшої трансформації галузей промисловості України, які вже відбуваються. Перший – це активна державна підтримка галузі шляхом залучення внутрішньодержавних ресурсів у відновлення, або створення нових промислових підприємств з метою випуску конкурентоспроможних товарів, які зможуть забезпечити вимоги споживачів на внутрішньому та зовнішньому ринку, що призводить до динамічного розвитку визначеної галузі. Другий – в умовах відсутності активної державної підтримки галузі, розвиток підприємств забезпечується за рахунок їх власних накопичень або вітчизняних інвестиційних коштів. Третій – при наявності або відсутності активної державної підтримки, розвиток галузі відбувається завдяки співпраці українських промислових підприємств з закордонними суб'єктами господарювання.

Поширення першого та другого напрямку буде відбуватися лише в умовах сталої політичної та економічної ситуації в країні, при наявності великих внутрішньодержавних інвестицій, якісних підприємницьких ресурсів у галузі та налагодженому виробництві. Третій напрям зараз є менш розповсюдженим і реалізується в промисловості, насамперед, у вигляді створення спільних підприємств, використання франчайзингу та традиційних форм, зовнішньоекономічного співробітництва [2].

Слід також зазначити, що сьогодні на перший план виходять економічні, ринкові критерії ефективності фірми, підвищуються вимоги до гнучкості управління. Науково-технічний прогрес і динаміка зовнішнього середовища змушують сучасні підприємства перетворюватися на все більш складні системи, для яких необхідні нові методи забезпечення керованості. Новим словом в управлінні стала поява управлінського обліку. Більшість авторів визначають управлі-

нський облік як підсистему або самостійний напрям бухгалтерського обліку організації. Основне призначення такого обліку полягає в забезпеченні управлінського апарату інформацією для прийняття рішень, планування, власне управління і контролю.

Деякі фахівці, розширюючи межі управлінського обліку, вважають, що управлінський облік є системою обліку, планування, контролю та аналізу витрат в розрізі об'єктів управління з метою оптимізації фінансових результатів діяльності підприємства або для управління цією діяльністю. Інші – як систему управління і спосіб управління [3]. Проте низка фахівців обмежують рамки управлінського обліку тільки вивченням витрат і доходів [4].

Термін «управлінський облік» походить від англійського терміну *managerial accounting* і від його європейському аналога «контролінг». Ці два терміни відображають два підходи до розуміння терміну «управлінський облік», які низка фахівців характеризують наступним чином [5]:

– управлінський облік, що розглядається як система збору й інтерпретації інформації про витрати, видатки і собівартості продукції;

– «технічний» контролінг, що використовують, як правило, для агрегування додаткової управлінської інформації.

В Україні Управлінський облік (УО) як особлива галузь економічних знань тільки нещодавно отримала належний статус. Методологія управлінського обліку досі залишається примарною, невловимою навіть для тих менеджерів, хто вже долучився до постановки УО. Основна увага приділяється, як правило, організаційно-технічним питанням, але ніяк не методологічної моделі обліку [6].

Основним завданням будь-якої облікової діяльності є забезпечення управлінського персоналу своєчасною та повною інформацією для прийняття управлінських рішень. Такий підхід відповідає поняттю *managerial accounting*, що може бути переведено як організація обліку, виходячи з потреб управління. При такому підході до даного поняття відноситься не тільки система збору та аналізу інформації про витрати підприємства, але і система управління бюджетами і система оцінки діяльності підрозділів.

Якщо розглянути роль окремих функціональних підрозділів в управлінні виробничими системами, то на макрорівні управління саме маркетинг може виконувати такі ж самі функції, як і на мікрорівні, тобто: вивчення, прогнозування, забезпечення та формування. Але його внутрішнім середовищем буде галузь, що розвивляється, зовнішнім – держава, керівництво – органи державної влади, а досягнення цілей – забезпечення інтересів галузі. Якщо на

мікрорівні фірма інтегрує і організовує економіку, то сукупність фірм визначає ефективність національної, регіональної та світової економіки в цілому.

Зважаючи на це, на містах доцільно створити регіональні інформаційно-маркетингові центри, що будуть застосовувати інформаційний маркетинг для розвитку товарних ринків, щодо забезпечення усіх суб'єктів ринкових відносин різноманітною інформацією (бізнес-інформація, новини, інформація з галузі метеорології, нових наукових розробок). В Україні це може бути державний проект, комерційний або змішаний, у якому існуватиме можливість безкоштовного і частково безкоштовного одержання інформації, залишення цінної інформації, одержання порад і розміщення рекламної інформації. Прикладом даного заходу може послужити організація сайту www.agri.ac.cn у Китаї, де доступ до інформації здійснюється по Інтернету і телефону [7].

Висновки

Враховуючи досвід провідних науковців, можна визначити, що головними функціями загальнодержавного управління, які повинні бути використані в управлінні національною економікою є: розробка і виконання взаємозалежної політики держави щодо забезпечення економічної безпеки держави; забезпечення захисту здоров'я і життєздатності громадян; прийняття ефективних законів і нормативних актів; регулювання ринкових відносин між суб'єктами на державних і міжнародних ринках; створення інформаційних банків даних, стимулюючих розвиток товарних ринків; підтримка діяльності наукових організацій, що займаються вивченням ринкових відносин; стимулювання всебічного розвитку суспільства при використанні нових технологій; забезпечення ефективного управління державною і комунальною власністю; охорона ефективно використовуваної приватної власності; попередження та запобігання неефективним діям користувачів природними багатствами країни; охорона заповідників і історичних пам'яток, що є національним багатством держави.

При цьому основними принципами державного управління в промисловості повинні бути: дотримання конституційних норм і вимог чинного законодавства, використання заходів щодо регулювання ринкового механізму для забезпечення інтересів його суб'єктів і їх ефективної діяльності.

Якісне та ефективне управління забезпечується на основі системного підходу. Саме системний підхід розглядає об'єкт управління як множину взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, що утворюють певну цілісність. Згідно з системним підходом, аналітична діяльність з ви-

роблення стратегічної діяльності починається з чіткого формулювання цілей, при цьому глобальна стратегічна установка розглядається як єдина система, що включає набір приватних стратегій. Звідси випливає необхідність прогнозування наслідків реалізації і взаємозв'язків приватних (локальних) стратегій, а також аналізу можливих альтернативних стратегій. При цьому локальні стратегії не повинні суперечити один одному і глобальній стратегії [8].

Зважаючи на вищезазначене, вважаємо за доцільне застосування такого механізму в управлінні промисловістю, який враховує комплекс економічних, соціальних, політичних, демографічних, психологічних і інших наслідків реалізації обраних підходів, а саме:

– динамічний підхід дозволяє розглянути зміни ситуації у часі, і на основі ретроспективного аналізу спрогнозувати майбутню ситуацію;

– функціональний підхід дає можливість простежити ланцюжок розвитку фірми як системи згідно з наступною схемою: потреби – опції – характеристики продуктів, що задовольняють потреби – структурні зміни;

– маркетинговий підхід передбачає вироблення стратегій на основі аналізу справжніх і майбутніх потреб у конкретному продукті/послуді, проведення сегментації ринку, аналізу і прогнозування виду кривої життєвого циклу продуктів/послуг, конкурентного аналізу та ін.;

– відтворювальний підхід дозволяє орієнтуватися на постійне поновлення виробництва конкретного продукту/послуги з метою задоволення потреб споживачів шляхом своєчасного пропонування їм все більш досконалих і економічних продуктів/послуг;

– ситуаційний підхід передбачає обов'язковий і всебічний аналіз ситуації і врахування цієї ситуації в процесі вироблення управлінських рішень;

– кількісний підхід передбачає переклад якісної шкали вимірювань в кількісну, що створює сприятливі передумови для використання формальних методів аналізу, прогнозування та оптимізації з метою вибору найкращих стратегій;

– модельний підхід дозволяє проаналізувати варіанти і наслідки управлінського рішення не на реальному об'єкті управління, а на спеціально створеній моделі об'єкта;

– нормативний підхід полягає в обов'язковому обліку нормативних документів, що регламентують діяльність фірми з боку зовнішнього середовища (наприклад, правові нормативи), обліку і аналізу внутрішніх нормативних документів та встановлення суворих нормативів по найважливішим параметрам функціонування фірми і її підрозділів, а також за якістю, ресурсоемності та ін. показниками вироблених про-

дуктів і послуг.

Реалізація механізму комплексного підходу до процесу управління як окремою фірмою так і промисловістю держави в цілому дозволить вивести його на якісно новий рівень, який враховує сучасні тенденції в світовій економіці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть* / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
2. *Потенціал маркетингу в промисловості України: Монографія* / Сардак С.Е., Колесніков В.П. та ін. – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2008. – 160 с.
3. *Управленческий учет (с элементами финансового учета)* / Под ред. В. Паляя и Р. Вандер Вила. – М.: Инфра-М, 1997. – 480 с.
4. *Карпова Т.П.* Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2000. – 350 с.
5. *Касьянова Г.Ю., Колесников С.Н.* Управленческий учет по формуле «три в одном». – М.: Издательско-консультационная компания «Статус-Кво 97», 1999. – С.12-13.
6. *Верига Ю.А.* Облікова політика підприємства: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2015. – 315 с.
7. *Чжан Цзюнь-фен.* Развитие сельскохозяйственной информационной службы в Китае // *Економіка АПК*. – 2003. – № 4. – С.139-142.
8. *Головкова Л.С.* Сукупний економічний потенціал корпорації: формування та розвиток: монографія. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2009. – 340 с.

Надійшла до редакції 08.03.2016
Рецензент: к.ек.н. В.В. Комірна

УПРАВЛЕНИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

Колесников В.П., Худомака М.А.

В статье исследованы вопросы управления производственными системами на нижних и верхних уровнях. Определено, что основным моментом в управлении, на который следует обращать пристальное внимание, является высокая динамичность производства. В условиях динамичности современного производства и общества управление должно находиться в состоянии непрерывного развития. Чтобы это обеспечить, необходимо проводить исследования тенденций и возможностей, осуществлять выбор альтернатив и направлений развития. Так как государственное и региональное управление зависит от управления фирмами, то система управления предприятиями должна отвечать современным рыночным условиям. Для решения выявленных проблем в управлении предложены конкретные подходы, позволяющие более рационально и, в конечном счете, эффективно функционировать производственной системе. Предлагаемый для решения поставленной задачи комплексный подход предусматривает использование ряда параметров, которые позволят усовершенствовать уровень управления промышленностью в условиях интеграционных процессов в мировой экономике.

Ключевые слова: управление, производственные

системы, трансформация отраслей промышленности, стратегическое планирование, динамичность производства, управленческий учет.

UKRAINE INDUSTRIAL MANAGEMENT IN THE INTEGRATION PROCESSES IN THE WORLD

Kolesnikov V.P., Khudomaka M.A.

The article studies the management of production systems on the lower and upper levels. Determined that the main point in the administration, which should pay attention, this high dynamic production. In the conditions of modern dynamic society of production and management should be in a state of continuous development. To ensure this, it is necessary to conduct research trends and opportunities, to choose alternatives and directions of development. Since state and regional administration depends on the management company, the enterprise management system must meet current market conditions. To address the problems identified in the management proposed specific approaches that enable more efficient and ultimately production system to function effectively. The proposed solution to this problem is to use an integrated approach of a number of options that will improve the level of industrial management in terms of integration processes in the global economy.

Keywords: management, production systems, transformation of industries, strategic planning, dynamic production, management accounting.